

II. TERÜLETI NÖVEKEDÉS ÉS A NAGY ESZME (1830- 1913)

AZ ÁLLAMSZERVEZÉS NEHÉZSÉGEI OTTÓ URALKODÁSA ALATT

A görög függetlenség kivívása és a Görög Királyság megalakulása csak a hosszú ideig tartó szabadságharcot zárta le, de nem a nemzetállam kialakításának folyamatát. Az újonnan létrejött államalakulat komoly problémákkal kellett hogy szembenézzon, mind gazdasági, mind politikai, mind pedig társadalmi téren.

A független Görögország megalakulása után a védnök hatalmak nyomást gyakorolhattak a politikai és gazdasági életre. A krími háborúig (1853-1856) e három nagyhatalom görögországi konzulátusai köré csoportosult politikai táborokról lehetett beszélni, ezek a politikai pártok (Orosz Párt, Angol Párt, Francia Párt) a három nagyhatalom segítségével és támogatásával próbáltak hatalomra kerülni és politizálni ebben az időszakban, így Athén nem tudott önálló politikát folytatni. Wittelsbach Ottó katolikus uralkodóval együtt bajor udvar és zsoldoshadsereg is érkezett, ami elmérgesítette a szabadságharc alatt magas politikai és/vagy katonai pozíciót betöltő görögök viszonyát az új királyi udvarral. Mivel az uralkodó 17 évesen érkezett Görögországba 1833 elején, három régens, valamint bajor tisztviselők (és katonaság) kíséretében, a politikai hatalom a fő régens, Joseph von Armansperg kezébe került. A bajor tisztviselők modern közigazgatási rendszert próbáltak bevezetni, de nehéz helyzetben voltak a bonyolult (és elmaradott) politikai és társadalmi viszonyok miatt. Ez minden területen éreztette hatását, beleértve a vallást is (az ortodoxok nehezen viselték el a katolikus vezetést), ráadásul a keleti (oszmán) életszemlélet nehezen fogadta el a nyugati reformok bevezetését. (A szemléletbeli különbséget jól mutatta az, hogy a görög tisztviselők nem akarták levenni kalapjukat az uralkodó jelenlétében, mert azt a szultán előtt sem kellett megtenniük.)

A görögség számára talán még ennél is felháborítóbb volt, hogy a nagyhatalmak a status quo megőrzésére törekvő politikájukkal egy kis területre korlátozódó, alig életképes görög államnak húzták meg a határait. A független Görög Királyság területe csak kb. 50.000

négyzetkilométerre terjedt ki (a Peloponnészosz-félszigetre, Athén környékére és a Kiklád-szigetekre), lakossága pedig körülbelül 750.000 fő volt, míg Konstantinápoly városában és annak közvetlen körzetében kb. 200.000-es görögség élt. Konstantinápoly kb. 700.000-es összlakosságával szemben ugyanebben az időben Athén népessége 5-6.000 főt tett ki. Hiába nőtt tehát a görög főváros lakossága a 19. század közepén 30.000 főre, sokáig csak kisvárosnak tűnt a görögség központjához, Konstantinápolyhoz képest, amelynek lakossága a 19. század végére elérte az egymilliót. A görögség $\frac{3}{4}$ -e a határokon kívül maradt, ennek köszönhetően a külpolitika egyik fő törekvése az állam határainak kiterjesztése lett: az összes görög egy államba egyesítése.

Miközben átvették az új ország irányítását, a régenseknek több kérdést is sürgősen rendezni kellett. A felmerülő nehézségek jó része történelmi „örökségként” szakadt a görög államra és annak bajor vezetőire, akik nem minden esetben tudtak megbirkózni a bizánci és oszmán berendezkedés sajátosságaiból eredő problémákkal. Legfontosabb feladataik a közigazgatás megszervezése, az igazságszolgáltatási rendszer megteremtése, a törvények elfogadása, a hadsereg felállítását, a szabadságharcban szolgált katonák letelepítése, az iskolarendszer kiépítése, az egyházi kérdés rendezése és a földbirtokrendszer megreformálása voltak. A helyi közigazgatást a Kapodisztriasz által elkezdett úton hajtották végre: tíz provinciát hoztak létre, amelyeket megyékre osztottak.

13. kép: Ottó görög király (1833-1862) szobra Napflionban..

Az új rendszer megszüntette a hagyományos önkormányzati rendszert, erősebb központi ellenőrzést alakított ki, felszámolta a korábbi nagybirtokosok hatalmát. Az igazságszolgáltatás reformjaként a görög szokásjogon, valamint a bizánci és a nyugati mintákon alapuló

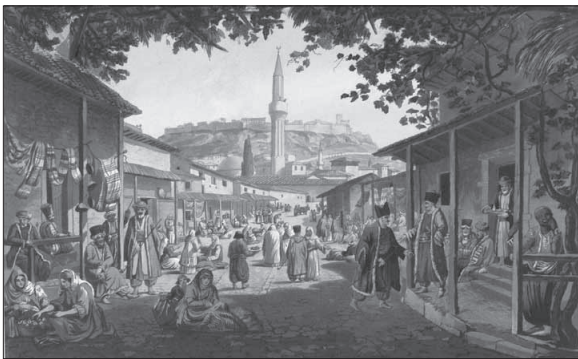
törvénykönyvet szerkesztettek. Ennél nagyobb problémát okozott az egykori katonák letelepítése, ami a közbiztonságot is veszélyeztető problémákat vetett fel. Ugyanis nemcsak a görög szabadságharcban, hanem az azt követő politikai változásokban is központi szerepet játszott egy külön katonai réteg, amely a hegyvidéki területeken alakult ki a török fennhatóság idején.

A nagy területű birodalmakhoz hasonlóan az oszmán központi hatalom sem tartotta szoros ellenőrzése alatt az összes területet, a központtól távolabb eső hegyes vidékeken ez a függés lazább volt, kevésbé közvetlen mint a városokban. Mivel az állam képtelennek bizonyult a hegyvidéki területeken a béke és biztonság fenntartására, keresztény katonai helyőrségeket állított fel, a helyi közösségeket bízva meg egy-egy stratégiai szempontból fontos hely őrzésével. Ezek az irreguláris csapatok az armatolepszekből álltak, akiknek fő feladatuk az volt, hogy távol tartsák a banditákat a környékbeli falvaktól és könnyen megtámadható hegyi utaktól, ösvényektől, amelyeken a kereskedők is közlekedtek. A Porta tehát a hegyvidék biztosításával és a törvények betartatásával bízta meg őket, amiért személyesen voltak felelősek. Erre azért volt szükség, mert a török időkben tömegesen vonultak a hegyekbe a törvényen kívüliséget választva a megélhetési gondokkal küzdő görögök, akik rablókká (kleftiszekké) váltak. A szabadságharc kitörésekor ugyan a felkelők oldalán harcoltak a török ellen, de sokszor inkább az anyagi haszonszerzés, sem mint a nemzeti törekvések megvalósításának céljából.

A szabadságharc csak fokozta a görög fegyveres elemek fontosságát, de a függetlenség kivívása után komoly kihívás elé állította az újonnan megalakult államot. A nehézségeket az okozta, hogy ezek a fegyveresek soha nem ismertek el maguk fölött egy erős központi kormányzatot, amely közvetlen befolyást gyakorolhatna életükre, és korlátozhatná őket. Ezért 1830 után sem akartak engedelmessé válni a (most már) görög kormányban, ráadásul nem voltak érdekeltek erős, központosított államhatalom kiépítésében.

Mivel a függetlenség után a görög kormányban már nem volt szüksége ennyi fegyveresre, csak egy részüknek sikerült belépnie az új állami hadseregbe, míg a többiek újra törvényen kívüliekké váltak. 1833 elején a bajor kormányzat elrendelte a szabadságharcban részt vevő veteránok lefegyverzését, kötelezővé téve hazatérésüket. Akiknek nem sikerült állami szolgálatba lépniük, azok kénytelenek voltak visszahúzódni a hegyekbe, és korábbi életformájukat folytatni: a raboltak, vagy török területekre menekülni, ahol vagy zsoldosként, vagy banditaként próbáltak érvényesülni.

Mivel komoly problémát okozott a banditizmus, az állam saját hivatásos hadseregével próbálta elfojtani a törvényen kívüli csoportok tevékenységét. Megszervezték a csendőrséget,

14. kép: Edward Dodwell (1769-1838) angol régész és utazó festménye az athéni bazarról 1821-ben. A város oszmán hangulatot árasztott, és inkább tánt falunak, mint leendő fővárosnak.

amelynek 1834-re sikerült többé-kevésbé visszaszorítania az erőszakos cselekményeket, működésének hatékonyságát ugyanakkor csökkentette, hogy tagjai egykori katonákból és banditákból kerültek ki. Az 1830-as években 3500 fős saját (külföldi) zsoldoshadserg felett rendelkezett az uralkodó, akiket azonban nem kedveltek görög földön, és többségük az évtized végére el is hagyta az országot. Ekkor Ottó kénytelen volt görögöket besorozni, de a bizalmatlanság megmaradt: a hadsereg a század folyamán nem lett az uralkodóhoz hűségessé szervezve, sem a monarchia megbízható támasza. (Több puccsot is szerveztek a hadsereg köreiben.)

Legalább ilyen sürgős és fontos feladat volt a pátriárkához fűződő viszony tisztázása, azaz a vallás és egyház kérdése. A szabadságharc kitörését követően a konstantinápolyi pátriárka elítélte a görög kezdeményezést, a törvényes uralkodóval (szultán) szembeni lázadásnak bélyegezve a nemzeti mozgalmat. Így a független állam - már a szabadságharc idején - ellentmondásba került vallási téren a konstantinápolyi pátriárkával. Ezért a függetlenség kivívása után a vallási vezető és a független görög nép (és állam) közötti ellentétet fel kellett oldani, hiszen az ortodoxia a görög élet minden területét áthatotta, ráadásul a függetlenség kivívásáig az oktatás is az egyház kezében volt. (Az egyháznak ez a fontos feladata az oszmán hódoltság alatt tovább erősödött a millet-rendszernek köszönhetően, amely az ortodoxoknak is biztosította a szabad vallásgyakorlatot a többi Szent Könyvvel rendelkező egyistenhívő vallással együtt.)

1833-ban létrejött az autokefál (független) Görög Ortodox Egyház, amelyet a Konstantinápolyi Patriarchátus csak két évtizeddel később ismert el véglegesen. Az ortodox vallás Görögország államvallása lett, ahol az állam még az áttérést és a más egyházak vezette térítést is megtiltotta. Ezek a privilégiumok ugyanakkor nem feleltek meg a modern állammodellnek, összeegyeztethetetlenek voltak a liberális államfelfogással, sőt, a görög egyházat még a patriarchátusnál is konzervatívabb intézménnyé tették.

Emellett jelentős összegeket kellett fordítani a hivatali és oktatási hálózat kiépítésére is. Az általános iskolák hálózatának kiépítése rohamléptekkel haladt az egész ország területén: 1830-ban 71 iskola működött, míg 1879-ben már 1172. Az iskolák egyben a társadalom nyelvi egységesítésének az eszközei is voltak, hiszen törekvésük nemcsak a különböző nyelvjárások visszaszorítására irányult, de azzal a ténnyel is szembe kellett nézniük, hogy a határon belül voltak nem görög anyanyelvű kisebbségi csoportok is. Az új görög állam ezeket a görögül nem beszélő ortodox albánokat és vlachokat is integrálni kívánta nemzeti kultúrájába.

1837-ben Athénban megalakult a Kapodisztriasz Nemzeti Egyetem, ahová nagy számban érkeztek török területről származó görög diákok is. Így az oktatásnak volt egy másik iránya is: a még oszmán területen élő görögök nemzeti öntudatának erősítése, ébren tartása. A tanulók 1/5-e nem görög állampolgár volt, akik alapos görög nemzetformáló és identitást erősítő képzésben vettek részt Athénban, míg ezzel párhuzamosan görög tanárok utaztak török területre, hogy az ottani görögöket oktassák, tanítsák az ebben az időszakban (1833 és 1880 között) felépített kb. 2000 iskolában. Nagy hangsúlyt fektettek tehát mind az országon belül élő különböző nemzetiségű és nyelvű csoportok tagjainak hellenizálására, mind pedig a határon kívül élő görögök nemzeti tudatának fenntartására. Az iskolákban pedig ehhez választ próbáltak adni arra a kérdésre is, hogy ki is számít görögnek.

Már az általános iskolában fontos helye volt az önazonosság kialakításának. A 19. század végén a gimnáziumokban a következő megfogalmazással találkozott a diákok: „Az 'egyéb etnikumok', mint pl. a szlávok, albánok, vlachok az évek folyamán már hellenizálódtak, mind szokásaikat, mind többé-kevésbé gondolkodásmódjukat illetően, és most elkezdtek asszimilálódni, görögökké

15. kép: 19. századi klefthisz jellegzetes ruhájában és fegyvereivel.

válni.” (Koliopoulos, J. S.–Veremis, Thanos: *Greece: The Modern Sequel*. Hurst, London, 2002. 255. o.) Egy 1901-es földrajzönyvben az albánok, mint a „görögök nagyon közeli rokonai” vannak jellemezve, és az olvasható benne, hogy „el kell fogadni, hogy ők a görögökkel (pelaszgokkal) közös rokonságban állnak, a göröggel rokon nyelvet beszélnek, és részt vettek az összes nemzeti-függetlenségi harcunkban, amit közös anyaországunk felszabadításáért folytattunk.” (Koliopoulos, J. S.–Veremis, Thanos: *Greece: The Modern Sequel*. Hurst, London, 2002. 255. o.) (A 19. század közepén kezdett elterjedni görög területeken az az elképzelés, amely szerint a görögök és az albánok közös ősei a pelaszgok, ezért rokon nemzetekről van szó, akiknek össze kell fogniuk, és akkor erős birodalmat hozhatnak létre a Balkánon. Ez az ún. pelaszg elmélet, mely a 20. század elején átmenetileg újra népszerűvé vált az albán nemzeti mozgalom megerősödésekor.) Hasonló szellemben írták meg még 1908-ban is azt a földrajzönyvet, amelyben a kis-ázsiai görögség meghatározására a következő definíciót találhatjuk: „Görögök azok, akik törökül beszélnek [ugyan], de őseik keresztény vallását gyakorolják. Szintén görögök Kis-Ázsia görögül beszélő muzulmánjai, akik elvesztették ugyan őseik vallását, de megőrizték őseik nyelvét. Ami Kis-Ázsia azon lakosait illeti, akik muzulmánok és törökül beszélnek, csak megbízható történelmi bizonyítékokkal, vagy antropológiai tanulmányokkal lehet meggyőződni arról, hogy az ő őseik is görögök, és hogy különböznek a nem görög muzulmánoktól.” (Koliopoulos, J. S.–Veremis, Thanos: *Greece: The Modern Sequel*. Hurst, London, 2002. 255–256. o.) Ennél a definíciónál már egyértelműen keveredtek a nyelvi, vallási, kulturális, sőt antropológiai bizonyítékok és jegyek. Szándékosan úgy volt kibővíve a meghatározás, hogy a „görög” kategóriának vallásától vagy anyanyelvétől függetlenül szinte minden ottani lakos tagja lehessen. Ez részben a 19. század első felének fogalmi tisztázatlanságából ered, amikor a „görög”, „hellén” fogalom nem volt még pontosan meghatározva, sőt a „nemzet”, „faj”, „nép” jelentései sem voltak egyértelműen definiálva. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy minden tudomány a görög ős, a görög kontinuitás kimutatásának lett alárendelve, azt kellett bizonyítani a történelemnek, de az antropológiának és a néprajznak is.

Az első évek nehézségei ellenére a régensek sok reformot foganatosítottak. 1834-ben hivatalosan átköltözött a királyi udvar Napflionból Athénba, innentől kezdve az ország új fővárosa rohamos fejlődésnek indult. 1835-ben Ottó nagykorú lett és - Armansperget megtartva tanácsadójának - átvette a kormányzást. Egy évvel később feleségül vette Amália von Oldenburg protestáns hercegnőt, aki saját ízlésére formálta az új főváros központi részét.

Ottó király és felesége sokat tett a városért, például fejlesztették a közlekedését és létrehozták az első nagyobb parkot (Amália-kert), mely később nemzeti park lett. (Az 1840-re elkészült parkba Amália királynő megrendelésére több száz behozott növényt és állatot

telepítettek.) Ekkor épült meg az első királyi palota is (a főváros áthelyezését követően lett rá szükség): a német Friedrich Gärtner tervei alapján klasszicista stílusban készült épület eredetileg királyi palota (1842-től), majd 1935 óta a görög parlament épülete.

A falu kezdett lassan egy kisméretű fővárosra hasonlítani. Ebben az időben került az érdeklődés középpontjába az Akropolisz is. Mire Görögország független lett, a legtöbb régészeti leletet el is távolították az angolok (török engedéllyel): közöttük is Lord Elgin nevéhez fűződik a legtöbb tárgy elszállíttatása. 1801–1811 között a szobrok felé küldte Nagy-Britanniába (például a kariatidák szobrai közül, a Parthenon frízeinek és a tünpanonnak jelentős részét, szobrokat, oszlopokat), majd anyagi csőd miatt eladta a British Múzeumnak. A görögök a mai napig követelik ezek visszaszállíttatását, amibe azonban a British Múzeum nem egyezik bele. Mikor Ottó megérkezett, csak a kifosztott romok fogadták. Ekkor még az a döbbenetes ötlet is felmerült, hogy: helyezték az Akropoliszra a királyi palotát! Az új, modern palotába kellett volna belefoglalni az ókori (megmaradt) emlékeket. (Még a pontos tervrajz is elkészült, Ottó király testvére, Maximilian egy amatőr régész barátjával, Friedrich Wilhelmmel való találkozása során fogalmazta meg először az ötletet. A tervezéssel Karl Friedrich Schinkel bízta meg, aki még a vízellátás problémájára is talált volna megoldást.) A megvalósításra végül nem került sor, viszont a bajor korszak végérvényesen a görög nemzet tudat részévé emelte az ókori emlékeket, amelyek azóta is a görög identitás egyik fontos elemét képezik: a periklészi demokrácia időszakát.

Az építkezések és fejlesztések ellenére az uralkodó és a görög nép között komoly ellentét húzódott. Az fő ok nem is a külföldi származás, hanem a vallás volt. Az ortodoxok nehezen tudtak beletörődni egy katolikus uralkodó irányításába (még mindig élénken élt a köztudatban a szegyenletes negyedik kereszties hadjárat, amikor 1202-1204 között a katolikus seregek elfoglalták Bizánc városát és megszentelték az Agia Szofia templomát), ezért a király megígérte, hogy gyermekét ortodoxnak fogja nevelni. Ezzel próbálta csökkenteni az ellenállást, de nem született gyermeke. Azonban nem csak a vallás miatt támadták, hanem központosítási törekvései miatt is. A bajor tisztviselők a velük együttműködő görögökkel együtt ugyanis kiszorították a kormányzatból a korábban meghatározó görög főurakat és katonai parancsnokokat. Hogy visszaszerezzék politikai hatalmukat klikkekbe tömörültek, amelyek a családi és ismeretségi kapcsolatokon alapultak. Ez az egyik oka a kliens-patrónus viszonyon alapuló politikai élet kialakulásának, ahol minden az ismeretségeken múlt, egészen a 20. század közepéig.

A török alól felszabadult Görögország társadalmi felépítésének egyik legfontosabb jellemzője az erős uralkodó osztály hiánya volt. A török időszak helyi előjárói (kodzabasik)

16. kép: A görög parlament épülete

17. kép: Díszőr az ismeretlen katona sírja előtt, a görög parlament épületénél.

Kapodisztriasz ellenállása miatt alig tudták kisajátítani a görög földeket, így nem válhattak nagybirtokosokká, ugyanis az epidauszai alkotmány már 1822-ben állami tulajdonná nyilvánította a felszabadított területeket. A bajor időszak erős központosítása miatt korábbi politikai befolyásukat is elvesztették, így nem tudták átmeneti hatalmukat a török időszakból. Ezért arra kényszerültek, hogy – kiszolgálva a hatalmat – az államapparátusban szerezzenek pozíciót maguknak. Az így szerzett hatalmukat és felsőbb körökhöz kapcsolódó befolyásukat szűkebb hazájuk (születési helyük) területén kamatoztatták. Minél magasabb pozíciót szereztek az államapparátusban, annál több lehetőségük volt családtagjaik, rokonaik, majd egyre inkább az őket támogató ismerőseik segítésére különböző álláshelyek megszerzése révén. Így alakult ki a 19. század elején egy személyes függési rendszeren alapuló, rendkívül korrupt politikai rendszer, ahol a lakhely és környéke „választási hűbértokként” működött. A környék legbefolyásosabb urára szavaztak a területen, aki így akár a parlamentbe is bejutott. Magas pozícióját arra használta, hogy szívességekkel viszonyozza ezt, és próbált minden segítséget megadni saját körzetében. Ez lett a kliens-patronus viszony, amelynek megszilárdulásához hozzájárult a parlamentáris rendszer kiépülése az 1844-es alkotmány kivívását követően, ahol a képviselők hatalmukat próbálták minden áron megtartani. Létkérdés volt a hatalom megtartása, hiszen lakóhelyük támogatását addig élvezték, amíg magas pozíciójuk révén segíteni tudtak. Ha elvesztették politikai befolyásukat, személyes erejük is elveszett. Ezért rengeteg „elvtelen” pálfordulás történt, amikor a kormánypárt népszerűségének csökkenésekor akár tömegesen csatlakoztak az ellenzékhez a korábbi kormánypárti képviselők. Ez a gyakorlat teljesen kiszámíthatatlanná tette sokáig a politikai életet, és virágzóvá tette a korrupciót.

Ezek után érthető, hogy az alkotmány elfogadása sem ment zökkenőmentesen. A függetlenség kivívását követően megalakult három párt egy-egy karizmatikus vezető köré gyűlt, saját érdekeit a három nagyhatalom konzulátusainak segítségével megvalósítani szándékozó, egymással rivalizáló politikai csoport volt. Az uralkodó mögött azonban nem állt monarchista párt, ráadásul saját hadserege is cserben hagyta, így kénytelen volt az 1830-as évek második felétől a pártok és érdekcsoportok között egyensúlyozni. Miközben a reformok és az állam intézményeinek kiépítése rengeteg pénzt emésztett fel, a gazdaság fejlődése jelentősen lemaradt. Már a szabadságharc alatt komoly kölcsönöket vett fel az ország Angliától, amely utána csak nagyobb arányúvá vált. Így az államadóság folyamatosan növekedett, ami 1843-ban államcsődhöz, a szigorú megszorítások elleni folyamatos tiltakozás pedig katonai puccshoz vezetett.

1843 szeptemberében Jannisz Makrijannisz tábornok vezetésével katonai felkelés tört ki. Elfoglalták a palotát, és foglyul ejtették a királyt. Ottó a lemondás, valamint a reformok elfogadása között választhatott, végül az utóbbi mellett döntött. Elbocsátotta még meglévő

bajor tanácsadóit és alkotmányt adott ki. Az 1844-ben bevezetett (szeptember 3-i) konzervatív alkotmány kétkamarás parlamentet írt elő, ahol az alsóházat a férfi lakosság általános választójog alapján választotta, a felsőház (szénátus) tagjait pedig a király nevezte ki. (A nők csak 1952-ben kaptak választójogot.) A választásokat három évente kellett megtartani, garantált lett a szólás- és sajtószabadság, a törvény előtti egyenlőség. Ugyanakkor a királyi önkény lehetősége megmaradt, mert nem kötelezte az uralkodót, hogy a többségi pártból alakítson kormányt, azt csak 1875-ben vezették be. Az első választásokat a Ioannisz Kolettisz vezette Francia Párt nyerte, így 1844 és 1847 között Kolettisz lett Görögország miniszterelnöke.

A NAGY ESZME

Kolettisz hatalomra kerülését követően kíméletlenül alkalmazta a kliens-patrónus rendszert: saját támogatóit helyezte a kormányzat fontosabb pozícióiba, ellenfeleivel szemben pedig akár erőszakot is alkalmazott. Ennek ellenére népszerű politikus volt, mert ő vállalta fel először hivatalosan a görögöket egyesítő Nagy Eszme (Megali Idea) megvalósítását. A kifejezést is ő használta először az 1844-es alkotmányozó nemzetgyűlésen, ahol fel is változta céljait:

„A görög királyság nem Görögország, hanem csupán Görögország egy része, mégpedig a legkisebb és legszegényebb része. Görög nemcsak az, aki a királyságban lakik, hanem az is, aki Janinában, vagy Szalonikiben, vagy Drinápolyban, vagy Konstantinápolyban, vagy Trebizondban, vagy Kréta szigetén, vagy Szamosz szigetén él, azokon a földéken, amelyek a görög történelemhez vagy a görög nemzethez tartoznak. [...] Két nagy központja van a görögségnek: Athén és Konstantinápoly. Athén csupán a királyság fővárosa, Konstantinápoly viszont a nagy főváros, a Város, a Polisz, valamennyi hellén vonzópontja és reménysége.” (Jelavich, Barbara: *A Balkán története I.* Osiris Kiadó, Budapest, 1996, 234. o.)

A politikai vezetők az 1830-as években még egy szűk hellén-fogalomban gondolkodtak. Általában a görög földrajztudósok által használt határok terjedtek el a közfelfogásban, amelyek már Epiroszt és Macedóniát nem foglalták ebbe bele. Ez volt domináns a függetlenség kivívását követően is. Még Alexandrosz Mavrokordatosz (szabadságharc alatti kormányzó) is abban reménykedett, hogy Görögország északi határainál a későbbiekben egy ütközőzóna fog kialakulni kis területű független államokból. Általánosan elfogadott nézet volt, hogy természetes és erős határnak kell majd szavatolni északon a biztonságot. Ezt a természetes határt pedig a Thesszália északi részén húzóódó Zagori- és Pelion-hegység jelentette volna, tehát a fiatal görög államnak sem Epirosz sem pedig Macedónia

nem lett volna része. Ioannisz Kapodisztriasz Görögország első kormányzója is ennek a meggyőződésének adott hangot 1828-ban, amikor a három protektori hatalomnak adott válaszában az új görög államnak védhető határokat javasolt: az Olimposz-hegység természetes választóvonalát:

„Az ókorban is ez a határ választotta el Görögországot északi szomszédjaitól. A középkorban és az újkor folyamán Thesszália mindig is görög kézen volt, míg Macedónia szláv területnek számított. Thesszália földrajzi helyzetének köszönhetően elkerülte az idegen betelepülést.” (Koliopoulos, J. S.–Veremis, Thanos: *Greece: The Modern Sequel*. Hurst, London, 2002, 335. o.)

Ez a mérsékelt és realista megközelítés azonban nem tartott sokáig, hiszen a Megali Idea nacionalista elképzelésének célja az volt, hogy a görög állam meghódítsa az Égei-tenger északi, keleti és nyugati partvidékét, továbbá Konstantinápoly városát. Érvrendszere három pilléren nyugodott: a történetiségen, amely a Bizánci Birodalom több évszázados görög múltját hangsúlyozta, az etnikai összetételén, amely a görög jelenlét arányait túlozta el, valamint Görögország biztonsági stratégiáján, amely szerint az ország biztonsága csak akkor szavatolt, ha az Égei-tenger keleti és nyugati partja is görög ellenőrzés alatt áll.

Ami a görögség lélekszámát illeti, az Oszmán Birodalom területén a 19. század végén kb. 3,5 millió görög élt. Az európai területeket leszámítva, nagyrésztük Konstantinápolyban és környékén, Izmirben és környékén, valamint a Fekete-tenger déli partvidékén volt található. Konstantinápolyban 1897-ben 236.000 görög élt, tehát a város kb. negyedét ők tették ki, míg Izmir városában a számuk kb. 150.000 volt, a városon belül ők alkották többséget. Egész Kis-Ázsia területét nézve viszont a görög népesség aránya jóval alacsonyabb volt, meg sem közelítette a relatív többséget, ezért volt szükség a tényleges adatok eltúlzására. A török népességstatisztikák nem teljesen megbízhatóak, ugyanis többször vallási és nem nemzetiségi kategóriát használtak. Ám még így is tárgyilagosabb és realisabb képet nyújtanak, mint a nemzeti érdekeknek alárendelt görög, szerb vagy bolgár statisztikák a korszakból. A hivatalos oszmán statisztikákra két példát is érdemes megnevezni, amelyek az adóösszeírások statisztikáin alapulnak, így a vallási megoszlásra lehet a legmegbízhatóbb adatokat kiolvasni. Ugyanakkor az etnikai összetétel itt is kérdéses: bolgárnak a délszláv nyelvet beszélő ortodoxokat tekintették, görögnek pedig a görögül beszélő ortodox lakosságot. A muzulmán kategóriába viszont anyanyelvtől és származástól függetlenül mindenki beletartozott, aki az iszlám hitet vallotta – akár a pomák kisebbség is, a délszláv nyelvet beszélő muzulmánok közössége –, míg a zsidó lakosságot nem jelölték ezekben a statisztikákban.